

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ตามความต้องการของสถานประกอบการในยุคดิจิทัล

สายสุดา ปันตระกูล¹ บรรพต พิจิตรกำเนิด² บุญญลักษณ์ ตำนานจิตร³ จิตชิน จิตติสุขพงษ์⁴

Received 20/11/2020, Revised 21/03/2021, Accepted 15/05/2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ตามความต้องการของสถานประกอบการในยุคดิจิทัล กลุ่มตัวอย่างคือสถานประกอบการ จำนวน 50 แห่ง ได้แก่ ห้องสมุดของหน่วยงานรัฐบาล จำนวน 24 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 48.00 ห้องสมุดเอกชน จำนวน 17 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 34.00 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ จำนวน 9 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 26.00 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ANOVA ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ตามความต้องการของสถานประกอบการในยุคดิจิทัล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X}=4.50$) รองลงมาคือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X}=4.45$) ด้านการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ($\bar{X}=4.36$) ตามลำดับ การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ตามความต้องการของสถานประกอบการ พบว่าระดับความต้องการด้านคุณธรรมจริยธรรมของสถานประกอบการภาครัฐ เอกชนและอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: คุณลักษณะที่พึงประสงค์; บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์; สถานประกอบการ

1,2,3,4 หลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
e-mail: saisuda_pan@dusit.ac.th

Desirable characteristics of the library and information sciences graduates as perceived of business enterprises in Digital Era

Saisuda Pantrakool¹ Boonyalak Tumnanthit² and Bunpod Pijitkamnerd³ Jitchin Jittisukaphong⁴

Received 20/11/2020, Revised 21/03/2021, Accepted 15/05/2021

Abstract

The objectives of this research were to study and compare the desirable characteristics of the library and information sciences graduates from bachelor of the library and information sciences as perceived by business enterprises in Digital Era. The samples for this research were 50 business enterprises, 24 of government agencies, 17 of Private library, and 9 of other institutions. The instruments for this research was questionnaire. The statistics for data analysis were the percentage, mean, standard deviation, and analysis of variance (ANOVA).

The research finds that the total level of desirable characteristics of the library and information sciences graduates as perceived by the business enterprises was high ($\bar{X}=4.35$). There were three highest average sides as follows: personal relationship and responsibility skills ($\bar{X}=4.50$), morality ($\bar{X}=4.45$), and communication and information technology respectively ($\bar{X}=4.36$). The results of comparative study between government and private sector on the desirable characteristics of graduates in morality was statistically significant difference at 0.05 levels.

Keywords: Desirable characteristics, the library and information sciences, business enterprises

^{1,2,3,4} The library and information science curriculum Faculty of Humanities and Social Sciences,
Suan Dusit University
e-mail: saisuda_pan@dusit.ac.th

บทนำ

ในสังคมปัจจุบันตลาดแรงงานมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้บัณฑิตที่จบการศึกษาใหม่เข้าสู่ตลาดแรงงานมีการแข่งขันเพิ่มมากขึ้น กลยุทธ์หนึ่งที่จะช่วยลดต้นทุนการแข่งขันลงได้คือการพัฒนาแรงงานให้มีคุณภาพสูง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งเป็นความรับผิดชอบโดยตรงของสถาบันการศึกษาของประเทศ (khankaew, 2014) ในการสร้างและเตรียมความพร้อมให้กับบัณฑิตให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ มีบุคลิกภาพที่ดีและมีความพร้อมในการก้าวสู่ตลาดแรงงานตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ.2560-2579 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มุ่งเน้นให้คนมีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (Office of the Prime Minister, 2016) เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ มีจุดมุ่งหมาย มีหลักคิดสร้างสรรค์และมีจิตสาธารณะ ส่วนคุณลักษณะของบัณฑิตอาจมีความแตกต่างกันตามลักษณะอาชีพ เช่น ทักษะการบริหารจัดการ การเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน การก้าวหน้าวิทยาการใหม่ ๆ และความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้กับการปฏิบัติงานจริง (Office of the Higher Education Commission, 2018)

การจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลที่มีข้อมูลสารสนเทศมหาศาล จำเป็นต้องมีการสร้างแนวความคิดที่ถูกต้องในเรื่องการใช้ข้อมูล การรับรู้ การเผยแพร่ ความถูกต้องและจริยธรรมรวมถึงความรู้เรื่องลิขสิทธิ์เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงานที่สถานประกอบการส่วนใหญ่ต้องการบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถและเป็นคนดี เก่งและพิเศษที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชา (Deita & Phaukchantuck, 2013) วิชาชีพบรรณารักษะมีหน้าที่สำคัญในการจัดการข้อมูลสารสนเทศ คัดเลือก จัดหา จัดระบบและให้บริการ ทรัพยากรสารสนเทศที่มีคุณภาพและถูกต้องให้แก่ผู้ใช้บริการ มีความรู้เท่าทันสื่อใหม่ และสามารถประเมินผลและจัดการกับสารสนเทศที่มาจากทุก ๆ ช่องทางของการสื่อสารได้อย่างชัดเจนและถูกต้อง

การจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีเป้าหมายเพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการห้องสมุดและสารสนเทศ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานในอนาคต ภายใต้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ข้อ 4.2 คุณภาพของบัณฑิตทุกระดับคุณวุฒิและสาขาวิชาต่างๆ ต้องเป็นไปตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด และต้องครอบคลุมอย่างน้อย 5 ด้าน คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Bureau of Standards and Evaluation, 2010) ขณะเดียวกันการบริหารจัดการภายในหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมผู้เรียนให้ได้ฝึกปฏิบัติ เรียนรู้จากประสบการณ์จริงผ่านการฝึกงานและการศึกษาดูงานจากหน่วยงานภายในและภายนอก

มหาวิทยาลัย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการประยุกต์ใช้ความรู้ความสามารถของตนในการปฏิบัติงาน การอยู่ร่วมกับผู้อื่น การสร้างความเชื่อมั่นและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ (Lertgrai & Nilakan, 2016)

การฝึกงานเป็นส่วนหนึ่งในการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงาน ซึ่งในปีการศึกษา 2560-2563 หลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษ์ จึงได้มีการร่วมมือกับสำนักหอสมุดแห่งชาติ และสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ให้นักศึกษาชั้นปี 2 และ ปี 3 เข้าฝึกปฏิบัติงานในห้องสมุดเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการภายนอก ดังนั้นทางหลักสูตรจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ตามความต้องการของสถานประกอบการในยุคปัจจุบันเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรดังกล่าวให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในยุคดิจิทัลรวมทั้งสามารถนำข้อมูลไปเผยแพร่แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิต เช่น ครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งผู้ประกอบการและตัวนักศึกษาเพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาและการสอน การดูแลนักศึกษา รวมถึงการพัฒนาตนเองของนักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ตามความต้องการของสถานประกอบการในยุคดิจิทัล
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ตามความต้องการของสถานประกอบการภาครัฐและเอกชน

กรอบแนวคิด

ตัวแปรต้น

ข้อมูลของ
สถานประกอบการ

ตัวแปรตาม

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตร
บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

1. ด้านคุณธรรมจริยธรรม
2. ด้านความรู้
3. ด้านปัญญา
4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความ
รับผิดชอบ
5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้
เทคโนโลยี

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ Office of the Higher Education Commission (2018) กำหนดองค์ประกอบที่สำคัญของคุณลักษณะของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติประกอบด้วยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านคุณธรรมจริยธรรม (Ethics and Moral) หมายถึง การพัฒนานิสัยในการประพฤติอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมด้วยความรับผิดชอบทั้งในส่วนตนและส่วนรวม ความสามารถในการปรับวิถีชีวิตใน ความขัดแย้งทางค่านิยม การพัฒนานิสัยและการปฏิบัติตามศีลธรรมทั้งในเรื่องส่วนตัวและสังคม

1.2 ด้านความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจ การนึกคิดและการนำเสนอข้อมูล การวิเคราะห์และจำแนกข้อเท็จจริงในหลักการ ทฤษฎี ตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ และสามารถ เรียนรู้ด้วยตนเองได้

1.3 ด้านทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์ และใช้ความรู้ความเข้าใจ ในแนวคิด หลักการ ทฤษฎีและกระบวนการต่าง ๆ ในการคิดวิเคราะห์และ แก้ปัญหา เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน

1.4 ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (Interpersonal skills and responsibility) หมายถึง ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม การแสดงถึงภาวะผู้นำ ความรับผิดชอบ ต่อตนเองและสังคม ความสามารถในการวางแผนและรับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.5 ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Numerical analysis skills, communication and information technology skills) หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข ความสามารถในการใช้เทคนิคทางคณิตศาสตร์และสถิติ ความสามารถในการสื่อสารทั้งการพูด การเขียน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม ได้แก่ 1.1 การแสดงออกถึงการมีวินัยในการเรียน ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน 1.2 การแสดงออกถึงการยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน 1.3 การปฏิบัติตนตามกรอบระเบียบ ข้อบังคับของมหาวิทยาลัย และกติกาสังคม 1.4 มีจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

2. ด้านความรู้ ได้แก่ 2.1 แสดงออกถึงความสามารถในการเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ และวิทยาการที่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา 2.2 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและทฤษฎีที่สำคัญในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์และศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง 2.3 สามารถบูรณาการความรู้ในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์กับความรู้ในศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง

3. ด้านทักษะทางปัญญา ได้แก่ 3.1 สามารถใช้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดวิเคราะห์ คิดเชิงเหตุผลและคิดเชิงบูรณาการในการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3.2 สามารถใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับสถานการณ์ 3.3 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อสร้างนวัตกรรมและ/หรือประโยชน์ใด ๆ ต่อตนเองและสังคมได้

4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ได้แก่ 4.1 สามารถทำงานเป็นทีมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขทำให้เกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพ 4.2 แสดงออกถึงความสามารถในการปรับตัว ร่วมกิจกรรมและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในสังคมพหุวัฒนธรรม 4.3 แสดงออกถึงการมีภาวะความเป็นผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้อื่นให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ 4.4 แสดงออกถึงการมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ 5.1 แสดงออกถึงความสามารถในการวิเคราะห์ตัวเลข แปรผลและนำเสนอข้อมูลได้อย่างเหมาะสมและใช้เป็นพื้นฐานการแก้ปัญหาและการตัดสินใจในชีวิตประจำวัน 5.2 แสดงออกถึงความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร 5.3 แสดงออกถึงความสามารถในการติดต่อสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม 5.4 แสดงออกถึงการมีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการทำงาน การดำเนินชีวิตประจำวันได้

คุณลักษณะของบัณฑิตระดับปริญญาตรีเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงความสามารถ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความ มีภาวะผู้นำสามารถใช้ความรู้ทางวิชาการ วิชาชีพ แก้ปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ ได้ และเป็นบุคคลที่มีความ ใฝ่รู้ มีความทันสมัย มีคุณธรรมความ รับผิดชอบสูงต่อวิชาการวิชาชีพและสังคม

2. สถานประกอบการในยุคดิจิทัล

ห้องสมุดเป็นสถานประกอบการซึ่งมีการกำหนดขอบเขตที่ตั้งไว้อย่างชัดเจน คือเป็นแหล่งรวบรวม ทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภท ทั้งที่เป็นวัสดุตีพิมพ์ ไม่ตีพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์มีการคัดเลือกและจัดหา เข้ามาอย่างทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการและความ สนใจของผู้ใช้ มีบรรณารักษ์เป็นผู้ดำเนินงานและ จัดบริการต่างๆ อย่างเป็นระบบ

2.1 ห้องสมุดรัฐบาล คือ หน่วยงานที่รวบรวมข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ หรือสารสนเทศในรูปแบบ ใดๆ ก็ตามที่ภาคส่วนราชการเป็นผู้รับผิดชอบในการผลิต ควบคุมทั้งหน่วยงานราชการประเภท กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน องค์การอิสระและองค์กรของรัฐ ระหว่างประเทศ

2.2 ห้องสมุดเอกชนหรือองค์กรภาคเอกชนที่ประกอบธุรกิจการผลิต การจำหน่ายทรัพยากร สารสนเทศในเชิงพาณิชย์ เช่น สำนักพิมพ์ โรงพิมพ์ ผู้จัดจำหน่าย ตัวแทนจำหน่ายและร้านจำหน่ายและ ห้องสมุดที่มีได้ประกอบธุรกิจทรัพยากรสารสนเทศ มีทั้งที่เป็นบุคคลและที่เป็นองค์กรหรือหน่วยงานภาคเอกชน ที่มีวัตถุประสงค์ในการผลิตเพื่อแจกจ่ายเป็นอภิชนนทานการแก้สังคม หรือการผลิตเพื่อจำหน่ายโดยไม่หวังผล

สถานประกอบการในยุคดิจิทัล การสร้างความเข้าใจในสถานการณ์ของโลกและสังคมที่มีความ แตกต่างหลากหลายและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาในยุคเทคโนโลยีเปลี่ยนโลกและภาวะปกติใหม่ ทุกองค์กร ต้องการบัณฑิตที่สามารถบูรณาการความรู้และทักษะสมัยใหม่ที่จำเป็น มีทักษะและประสบการณ์การเรียนรู้และ การฝึกปฏิบัติ พร้อมสำหรับการทำงานการแก้ปัญหาและในด้านการเป็นผู้ประกอบการดิจิทัล มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณตามหลักวิชาการ/วิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

3. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คือ การฝึกปฏิบัติในห้องสมุด และองค์กรสารสนเทศ ประเด็นปัญหาและการแก้ไขปัญหาในสภาวะแวดล้อมจริงของห้องสมุดและองค์กร สารสนเทศทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

องค์ประกอบเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์ภาคสนาม ของหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศ ศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1) ร่วมกิจกรรมเสริมประสบการณ์วิชาชีพ ซึ่งจัดให้นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ต้องเข้าร่วมกิจกรรมที่ทาง หลักสูตรร่วมมือกับหน่วยงานภายในหรือภายนอกสถาบัน ไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมง เพื่อให้นักศึกษาได้รับ ประสบการณ์จากการทำงานโดยฝึกการนำความรู้ไปใช้ในการทำงาน

2) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ในสถานประกอบการทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยในชั้นปีที่ 4 โดยมุ่งเน้นให้นักศึกษานำความรู้ในวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ไปประยุกต์ในหน่วยงานทั้งที่เป็นภาครัฐหรือเอกชน ภายใต้การดูแลของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรวมทั้งตัวแทนจากหน่วยงานที่เข้ารับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนั้น ๆ โดยมีระยะเวลาการฝึกงานรวมทั้งสิ้น ตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่า 450 ชั่วโมง

การกำหนดสถานที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คณะกรรมการบริหารหลักสูตร อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ผู้ดูแลนักศึกษา ร่วมพิจารณาคัดเลือกสถานที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ยินดีรับนักศึกษาเข้ารับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยพิจารณาจากลักษณะงานและความพร้อม ดังนี้

- 1) เป็นหน่วยงานหรือองค์กรที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาตามจุดมุ่งหมายของสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
- 2) มีสถานที่ตั้งที่มีความปลอดภัย มีความสะดวกในการเดินทาง และมีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดี
- 3) มีอุปกรณ์ เครื่องมือ เทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความพร้อมในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
- 4) สามารถจัดพี่เลี้ยงดูแลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้นักศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนด
- 5) ยินดีและเต็มใจรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ

1. กลุ่มตัวอย่าง คือ สถานประกอบการที่เป็นห้องสมุดรัฐบาล เอกชนและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องที่รับนักศึกษาสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์เข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จำนวน 50 แห่ง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ตามความต้องการของสถานประกอบการในยุคดิจิทัล จำนวน 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสถานประกอบการ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบปลายเปิด

ตอนที่ 2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์สถานประกอบการในด้านต่างๆ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่าของลิเคิร์ต 5 ระดับ

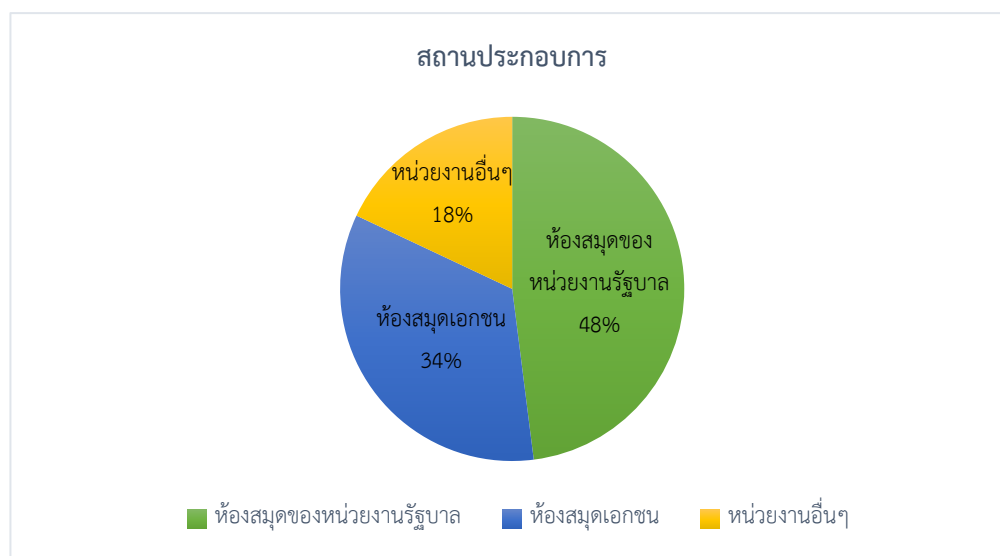
3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาข้อคำถาม และหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ระหว่าง 0.67-1.00 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ Cronbach ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ซึ่งหมายถึง 0.84

4. การเก็บและรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบหาคุณภาพแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลโดยตรงจากสถานประกอบการที่รับนักศึกษาสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์เข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ตั้งแต่วันที่ 15 มกราคม – 28 เมษายน 2563

5. วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะใช้วิธีทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ (Sheffe's method)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของสถานประกอบการที่รับนักศึกษาหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์เข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ภาพประกอบ 2 ประเภทของสถานประกอบการ

สถานประกอบการที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหอสมุดของหน่วยงานรัฐบาล จำนวน 24 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 48.00 รองลงมาคือ หอสมุดเอกชน จำนวน 17 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 34.00 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย สถานีโทรทัศน์กรมการปกครอง สำนักงานเขตราชเทวี จำนวน 9 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 26.00 ตามลำดับ

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ตามความต้องการของสถานประกอบการในยุคดิจิทัล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยระดับสูงสุด รองลงมาคือด้าน

คุณธรรมจริยธรรม ด้านการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ด้านความรู้ และด้านปัญญาตามลำดับ

เมื่อพิจารณาคูณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นรายด้านมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การแสดงกริยามารยาทและวาจาสุภาพและการแสดงความเคารพต่อบุคคล ในสถานประกอบการ ตลอดจนการมีน้ำใจต่อผู้ร่วมงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.71$) รองลงมาคือ ความมีน้ำใจให้ความร่วมมือและประสานงานกับผู้อื่น ($\bar{X}=4.60$) ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ($\bar{X}=4.47$) และความสามารถในการแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น ($\bar{X}=4.31$) ตามลำดับ

ด้านคุณธรรมจริยธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การแต่งกายสุภาพเรียบร้อยและถูกต้องตามระเบียบมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.67$) รองลงมาคือ การปฏิบัติตามคำสั่ง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับและความซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{X}=4.58$) ความอดทนและขยันหมั่นเพียร ($\bar{X}=4.49$) และปฏิบัติงานสำเร็จเรียบร้อยในเวลาที่กำหนด ($\bar{X}=4.42$) อันดับสุดท้ายคือ การตรงต่อเวลาสม่ำเสมอในการปฏิบัติงาน ($\bar{X}=4.22$) ตามลำดับ

ด้านการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สามารถใช้เครื่องมืออุปกรณ์อย่างถูกวิธี มีความระมัดระวัง มีความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.51$) รองลงมาคือ การรักษาความสะอาดสภาพแวดล้อมในสถานที่ทำงาน และเครื่องมืออุปกรณ์ ($\bar{X}=4.50$) มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงาน ($\bar{X}=4.44$) และมีความรู้เรื่องการใช้ภาษาในการพูด/ อ่าน/ เขียนและการคิดคำนวณ ($\bar{X}=4.15$)

ด้านความรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.25$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สามารถทำงานถูกต้องตามขั้นตอนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.35$) รองลงมาคือมีความรู้เรื่องการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ในสถานประกอบการ ($\bar{X}=4.25$) มีความรู้และทักษะในวิชาชีพและมีความสามารถในการพัฒนาเรียนรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X}=4.22$)

ด้านปัญญา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความเข้าใจในการเรียนรู้จากงานที่ได้รับมอบหมาย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.31$) รองลงมาคือ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในการทำงาน ($\bar{X}=4.15$) มีความคิดริเริ่มในการปฏิบัติงานและการปรับปรุงการทำงาน ($\bar{X}=4.13$) และความสามารถวิเคราะห์งานและประยุกต์ความรู้มาใช้งานได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X}=4.11$) ตามลำดับ

3. การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ตามความต้องการของหน่วยงานรัฐ หน่วยงานเอกชนและหน่วยงานอื่น ๆ ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตาราง 1 การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ตามความต้องการของสถานประกอบการ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ด้านคุณธรรมจริยธรรม	Between Groups	1.446	2	.723	3.325	.045*
	Within Groups	10.219	47	.217		
	Total	11.665	49			
ด้านความรู้	Between Groups	.949	2	.474	1.677	.198
	Within Groups	13.296	47	.283		
	Total	14.245	49			
ด้านปัญญา	Between Groups	.206	2	.103	.308	.737
	Within Groups	15.739	47	.335		
	Total	15.945	49			
ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	Between Groups	.792	2	.396	1.517	.230
	Within Groups	12.271	47	.261		
	Total	13.063	49			
ด้านการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี	Between Groups	.495	2	.247	1.026	.366
	Within Groups	11.342	47	.241		
	Total	11.837	49			
ภาพรวม	Between Groups	.689	2	.344	1.471	.240
	Within Groups	11.007	47	.234		
	Total	11.696	49			

$p < 0.05$

เมื่อจำแนกคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ตามความต้องการของสถานประกอบการภาครัฐและเอกชนเป็นรายด้าน พบว่า ระดับความต้องการด้านคุณธรรมจริยธรรมของสถานประกอบการภาครัฐ เอกชนและอื่นๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.05 ส่วนด้านความรู้ ด้านปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ด้านคุณธรรมจริยธรรมของสถานประกอบการภาครัฐ เอกชนและอื่นๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงนำมาวิเคราะห์รายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ

ตาราง 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตรบริหารศาสตรและสารสนเทศศาสตร์ตามความต้องการสถานประกอบการ ด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นรายคู่

สถานประกอบการ	$\bar{X}$	รัฐบาล	เอกชน	อื่น ๆ
		4.60	4.41	4.13
รัฐบาล	4.60	-	0.19*	0.47
เอกชน	4.41		-	0.28
อื่นๆ	4.13			-

$p < 0.05$

เมื่อทดสอบความแตกต่างของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตรบริหารศาสตรและสารสนเทศศาสตร์ตามความต้องการสถานประกอบการ ด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นรายคู่ พบว่าสถานประกอบการมีความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 คู่ คือ สถานประกอบการรัฐบาลมีความต้องการมากกว่าเอกชน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตรบริหารศาสตรและสารสนเทศศาสตร์ตามความต้องการของสถานประกอบการในยุคดิจิทัล ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าสถานประกอบการให้ความสำคัญกับการแสดงกริยามารยาทและวาจาสุภาพและความเคารพต่อบุคคลในสถานประกอบการ ตลอดจนการมีน้ำใจต่อผู้ร่วมงาน และสามารถทำงานเป็นทีมได้เป็นอย่างดี เพราะการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสามารถสร้างบรรยากาศของการทำงานที่ดีเป็นเครื่องมืออีกชนิดหนึ่งที่จะนำไปสู่การร่วมมือร่วมใจเพื่อให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Faculty of Management, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage (2011) พบว่า คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตในด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบต้องการให้บัณฑิตมีบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ดี สามารถทำงานเป็นทีมได้ และให้บัณฑิตมีความสามารถในการพัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และ ผลการวิจัยรองลงมาคือ

ด้านคุณธรรมจริยธรรม สอดคล้องกับ Robrue & Bamrungratanakul (2015) พบว่า บุคลากรต้องมีทัศนคติที่ดี ต่อองค์กร มีคุณธรรมและจริยธรรม ทั้งด้านส่วนตัว มีการวางตัวอย่างเหมาะสม มีความคิดแง่บวก

จากผลการศึกษาพบว่าองค์กรของรัฐ เอกชนและองค์กรอื่นให้ความสำคัญคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในระดับมากทุกด้าน แสดงให้เห็นว่า การขาดคุณลักษณะประการใดประการหนึ่งไปย่อมส่งผลการปฏิบัติงานใน องค์กร เช่น หากขาดคุณธรรมจริยธรรมย่อมมีผลให้บุคคลทำงานด้วยความไม่ซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ หรือหากขาดด้านทักษะการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีจะทำให้การสื่อสารข้อมูลระหว่าง บุคคลผิดพลาดส่งผลกระทบต่อการทำงานในองค์กร (Chuchuy, Khawwongsri & Srimai, 2515) ในการ พัฒนาบัณฑิตเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน Jarupoom (2016) มีแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแรงงานที่มีสมรรถนะสูง ต้องมีการเสริมสร้างศักยภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะทางด้านดิจิทัล เข้าใจพฤติกรรมและวัฒนธรรม การปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการทำงานในรูปแบบใหม่ๆ โดยเน้นการบูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลและการ ดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานในทุกระดับรวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงขั้นตอนในการทำงานในองค์กร เทคโนโลยีและกฎระเบียบที่สำคัญที่สุดคือ บุคลากรทุกคนจะต้องมีคุณสมบัติด้านเทคโนโลยีสารสนเทศติดตัว นอกจากนี้แล้วควรมีการมุ่งพัฒนาทักษะที่เกี่ยวกับดิจิทัลให้นักเรียนนักศึกษาผู้ประกอบการต่างๆ นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านปัญญามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผู้ประกอบการภาครัฐ ภาคเอกชนและอื่น ๆ เห็นว่าทักษะด้านปัญญาเป็นลักษณะเฉพาะของบุคคล ที่มีปฏิภาณไหวพริบ ความฉลาด ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ในการปฏิบัติงานหรือแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ได้ไม่เท่ากัน จึงควรพัฒนาโดยอาจเพิ่มกิจกรรมที่ฝึกให้เกิดพัฒนาการทางความคิดให้มากขึ้น สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ Anugtanakul (2013) พบว่าคุณลักษณะของบัณฑิตด้านปัญญามีจุดที่ควรพัฒนาคือควรเพิ่ม วิชาเรียนหรือกิจกรรมที่ฝึกให้เกิดการคิดวิเคราะห์ มีมุมมองต่อสิ่งต่างๆ ในเชิงบวกและฝึกทักษะการคิดอย่าง เป็นระบบเพื่อใช้ในการแก้ปัญหา วางแผนและตัดสินใจในการปฏิบัติงาน

เอกสารอ้างอิง

- Anugtanakul, K. (2013). *Qualifications of tourism and hotel graduates according to Thailand qualifications framework for higher education: faculty of liberal arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi* (Master's thesis). Rajamangala University of Technology Thanyaburi, Thailand. [In Thai]
- Bureau of Standards and Evaluation. (2010). *Higher standards and related standards*. Bangkok: Office of the Higher Education Commission, Ministry of Education. [in Thai]

- Chuchuaay, P., Khawwongsri, S., & Srimai, W. (2015). Factor analysis of the desirable characteristics of University graduates in South of Thailand (pp.1217-1231). *In การประชุมหาตใหญ่วิชาการระดับชาติครั้งที่ 6 [6th Hat Yai Academic Conference], June 26, 2015, Hat Yai University, Thailand.* [in Thai]
- Deita, H.C.H., and Phauckchantuck, A. (2013). Desired traits of the English business communication interns as perceived by business organizations. *Sripatum Chonburi Journal*, 9(3), 27-33. [in Thai]
- Faculty of Management, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage. (2011). *Business Administration Program in Retail Business Management Graduates revised 2011 (draft)*. Pathum Thani: Author. [in Thai]
- Jarupoom, A. (2016). *A study of information technology competency for government readiness on digital economy: Case study at Information and Communication Technology Centre-Office of the Permanent Secretary, Ministry of Finance* (Master's thesis). Thammasat University, Thailand. [In Thai]
- Khankaew, J. (2014). The expectation of entrepreneurs in Mueang district Chiang Mai province concerning desired characteristic of graduate accounting. *FEU Academic Review*, 7(2), 151-159. [in Thai]
- Lertgrai, P., and Nilakan, L. (2016). Fieldwork and data collection in local Community. *Narkbhut Paritat Journa Nahkon Si Thammarat Rajabhat University*, 8(2), 1-10. [in Thai]
- Office of the Higher Education Commission. (2018). *The 20 Year Long Range Plan on Higher Education of Thailand*. Bangkok: Author. [in Thai]
- Office of the Prime Minister. (2016). *Draft of 20 years national strategy framework (2017-2036)*. Bangkok: Author. [in Thai]
- Robrue, M. & Bamrungratanakul, L. (2015). The desired characteristics of the graduates in the field of English for Business Communication. *Panyapiwat Journal*, 7(2), 221-231. [in Thai]